
[2020-19-RE](#)

Causa 2020-19-RE

(Bailó Nuez c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 115-2020. Recurs d'empara

Sentència del 13 de juliol del 2020

BOPA núm. 92, del 22 de juliol del 2020

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 26 de febrer del 2020, per la representació processal del Sr. Eduardo Bailó Nuez, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa 8000095/2019 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un procés degut de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que adopti amb caràcter urgent les mesures necessàries per fer cessar la vulneració per posar fi a la dilació, sense perjudici, de la indemnització que es pugui generar derivada del retard constatat;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 26 de maig del 2020 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 15 de juny del 2020, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc d'un presumpte delict de blanqueig de diners provenint de la delinqüència organitzada (article 409 del Codi penal vigent), el 16 de setembre del 2004, es van iniciar unes diligències prèvies i, el 6 de setembre del 2005, la Secció d'Instrucció 3 de la Batllia va dictar un aute en què acordava l'embargament preventiu dels comptes bancaris del recurrent entre d'altres.

1.2. El 2 de maig del 2011, la Secció d'Instrucció 3 de la Batllia va dictar un aute en què declarava el processament del recurrent, entre d'altres, i mantenia les mesures cautelars d'embargament.

1.3. El 12 de gener del 2017, el Ministeri Fiscal va presentar el seu escrit de qualificació provisional.

1.4. El 7 de novembre del 2017, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual acordava la nul·litat de les actuacions i de l'aute de processament, així com de les actuacions posteriors per indefinició dels fets i de la seva qualificació jurídica, i va retornar la causa a la Batllia d'Instrucció.

1.5. El 9 d'agost del 2019, mitjançant providència, la batlle instructora va comunicar a les parts de la causa un canvi en la numeració, i, mitjançant aute, va comunicar la seva abstenció en la tramitació d'aquesta causa.

1.6. El 26 de febrer del 2020, la representació processal del Sr. Eduardo Bailó Nuez, va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa 8000095/2019 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un procés degut de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent en empara afirma que les diligències prèvies es van iniciar el 2004 i que els seus comptes corrents estan bloquejats des del 2005. El 2 de maig del 2011 la Batllia va dictar un aute de processament en contra seva i va acordar mantenir el bloqueig dels seus comptes. Fins al 12 de gener del 2017 el Ministeri Fiscal no va presentar escrit de qualificacions i, el 7 de novembre 2017, el Tribunal de Corts va declarar la nul·litat de les actuacions i de l'aute de processament esmentat. El 19 de febrer del 2018 la representació processal de les Sres. Felisa Álvarez Beltran i Irina Saksybaeva Ksenzova, igualment investigades en la mateixa causa, va demanar l'arxiu de la causa. Davant la inactivitat de la Batllia, aquella representació processal va interposar un recurs d'empara, en virtut de les dilacions indegudes, que va ser estimat per la sentència del Tribunal Constitucional, de l'11 de novembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-62-RE. Al mes d'agost del 2019 es va comunicar l'abstenció de la batlle Sra. Maria Àngels Moreno Aguirre i, des d'aleshores, no s'ha efectuat cap més actuació.

- Considera que l'article 10.2 de la Constitució i la jurisprudència del Tribunal Constitucional, així com la del Tribunal Europeu dels drets Humans garanteixen el dret a un judici de durada raonable i han determinat quins són els paràmetres que s'han de prendre en consideració. Així, s'ha de ponderar la complexitat de l'afer, el temps transcorregut, l'actitud de les parts i l'activitat dels tribunals.

- En aquest cas, manifesta que la durada del procediment és de 15 anys, lapse de temps molt superior a allò que hauria de durar una instrucció; que no existeix cap complexitat processal; que l'actuació de les parts no fonamenta aquest alentiment; i, que existeixen llargs períodes d'inactivitat

dels tribunals i del Ministeri Fiscal.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que adopti amb caràcter urgent les mesures necessàries per fer cessar la vulneració per posar fi a la dilació, sense perjudici de la indemnització que es pugui generar derivada del retard constatat.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal argumenta que la causa que ens ocupa és una causa complexa, en la qual s'han hagut d'analitzar nombroses i complexes transaccions financeres, i que, amb l'actuació de les parts, la durada del procediment està justificada.

- Afegeix que malgrat que la sentència esmentada del Tribunal Constitucional de l'11 de novembre del 2019 aprecia la dilació indeguda, destaca que existeixen mancances estructurals i processals en els procediments d'instrucció referents a la criminalitat econòmica i organitzada que impossibiliten tramitar la causa de manera més àgil. No obstant això, els problemes estructurals no justifiquen la dilació indeguda, motiu pel qual no s'oposa a l'estimació del recurs d'acord amb allò que s'exposa en el seu informe.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. L'article 10.2 de la Constitució garanteix el dret a un judici de durada raonable. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional ha establert quins són els paràmetres que s'han de prendre en consideració per poder concloure si la durada d'un judici és o no és raonable (veg. les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre de 2005 -causa 2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE- i del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE).

I aquesta doctrina del Tribunal Constitucional s'alinea amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França).

3.2. La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE- i del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE).

3.3. Si traslладem les consideracions anteriors al cas actual, resulta que aquesta mateixa causa ja ha estat objecte d'estudi per aquest Tribunal Constitucional en la seva sentència de l'11 de novembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-62-RE, en què es va analitzar la instrucció del mateix procediment penal contra les Sres. Felisa Álvarez Beltran i Irina Saksybaeva Ksenzova, de manera que les conclusions que allí vam exposar són transferibles a la causa que ara ens ocupa.

Així, la durada del procediment (15 anys) és objectivament molt superior a allò que s'ha d'esperar

d'una fase d'instrucció. Cal ara analitzar si la complexitat de l'afer, ja sigui tècnica o processal, o l'actuació de les parts justifica aquesta durada del procediment.

En primer terme, malgrat allò que afirma el Ministeri Fiscal, no existeix complexitat processal, ja que la instrucció s'adreça inicialment contra dues persones (Srs. Eduard Bailó Nuez i Irina Saksybaeva Ksenzova -anteriorment Kopysova) a les quals, posteriorment, s'afegeix la Sra. Felisa Álvarez Beltran. Pel que fa a la complexitat tècnica, les investigacions se segueixen per un presumpte delictes de blanqueig de diners per l'operativa dels investigats i també per l'operativa efectuada mitjançant la mercantil Siberian Express, SL, constituïda per les dues darreres i des del 2005 de titularitat única de la Sra. Felisa Álvarez Beltran. En el decurs de les actuacions, el 15 d'abril del 2010, es va lliurar una comissió rogatòria a Espanya relativa a l'estudi patrimonial del Sr. Eduard Bailó Nuez i de la mercantil esmentada, la qual va ser complimentada, el 8 de febrer del 2011, de manera que la cooperació judicial internacional tampoc pot justificar el retard. El fet que durant la instrucció s'hagin d'examinar múltiples transaccions financeres, si bé pot alentir la causa, no necessàriament comporta una complexitat tècnica, atès que es tracta d'analitzar adquisicions de béns immobles i la procedència del capital en comptes corrents al Principat.

I, en darrer terme, l'actuació de les parts investigades no justifica el retard considerable en una instrucció per blanqueig. Així doncs, existeixen en les actuacions llargs períodes d'inactivitat de l'òrgan judicial instructor.

3.4. Per consegüent, del judici ponderat de la complexitat, de la durada i de les actuacions de les parts, es desprèn que s'ha vulnerat el dret a un procés de durada raonable i, per tant, el dret a la jurisdicció (article 10 de la Constitució).

En el seu escrit d'al·legacions, el Ministeri Fiscal no s'oposa a l'estimació del recurs, però denuncia els problemes estructurals existents en les batllies que instrueixen els processos de criminalitat organitzada. Aquest Tribunal Constitucional ja s'ha referit anteriorment a l'eventual existència de problemes estructurals i no pot sinó reiterar allò que ja ha exposat anteriorment, és a dir, que convé instar a qui ostenti les competències oportunes per tal de dotar de mitjans materials i humans als tribunals i garantir així els drets dels justiciables (veg. per ex. la sentència del 12 d'octubre del 2009, recaiguda en la causa 2009-9-RE, o la sentència de l'11 de juliol del 2019, recaiguda en la causa 2019-21-RE).

3.5. Quant a la sol·licitud urgent de l'adopció de les mesures necessàries per fer cessar la vulneració, a aquest Tribunal Constitucional li correspon declarar la vulneració del dret a un procés de durada raonable i comunicar-ho a l'òrgan judicial perquè adopti les mesures oportunes, en el termini més breu possible, per posar fi a la dilació, sense perjudici, de la indemnització que es pugui generar derivada del retard constatat.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Eduardo Bailó Nuez.

2. Declarar que s'ha vulnerat el dret fonamental a un judici de durada raonable respecte de la causa 8000095/2019.

3. Declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat pels perjudicis soferts.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada la representació processal del Sr. Eduardo Bailó Nuez, a la presidenta de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 13 de juliol del 2020.

Dominique Rousseau
President

Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Jean-Yves Caullet
Magistrat